

עלון מס' 7 (1276) (שנה שלושית וחמש)

ענג שבת

פרשת שמות - וארא

יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

כ"ד בטבת ה'תשפ"א (08.01.2021)

לעילוי נשמת מרת רבקה יעקב ע"ה בת ר' יעקב ושמחה ז"ל, נפטרה ב-כ"ז בתמוז תש"ף

מועדי השבת שמות

עו"ש מוצ"ש	יום	ש"ס
17.32	16.16	י-ם
17.34	16.30	ת"א
17.31	16.20	ח'פ"ה
17.36	16.35	ב"ש
17.34	16.28	א'ילת

זמני היום והלילות היומיים:

מבט שמות - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.07 - 5.07
זמן הנחת תפילין	5.52 - 5.53
הנץ החמה (מישור)	6.42 - 6.43
הנץ החמה (הנראה)	6.48 - 6.48
ס"ז ק"ש מנ"א	8.28 - 8.27
ס"ז ק"ש הגר"א	9.15 - 9.14
צאת היום	11.51 - 11.48
מנחה גדולה	12.21 - 12.19
שקיעת החמה	16.59 - 16.53
צאת הכוכבים ב'	17.49 - 17.43

דף יומי: פסחים מט - נה

מועדי השבת וארא

עו"ש מוצ"ש	יום	ש"ס
17.38	16.22	י-ם
17.39	16.37	ת"א
17.37	16.26	ח'פ"ה
17.41	16.41	ב"ש
17.39	16.34	א'ילת

זמני היום והלילות היומיים:

מבט וארא - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.06 - 5.07
זמן הנחת תפילין	5.50 - 5.52
הנץ החמה (מישור)	6.40 - 6.42
הנץ החמה (הנראה)	6.46 - 6.47
ס"ז ק"ש מנ"א	8.29 - 8.29
ס"ז ק"ש הגר"א	9.15 - 9.15
צאת היום	11.53 - 11.51
מנחה גדולה	12.23 - 12.21
שקיעת החמה	17.05 - 16.59
צאת הכוכבים ב'	17.55 - 17.49

דף יומי: פסחים נו - טב

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת" את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מיידי יהודי" www.moreshet.co.il

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלוק 3, ת"א טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054 דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

העלון מוקדש לזכר ולע"נ גיטל מרים טובה רנד ז"ל, נפטרה ב-ט' בשבט תשס"ה. יהי זכרה ברוך!

דגם מנהיגות בישראל - משה רבנו

משה גדל בבית המלוכה, ולכאורה יכול היה לשבת ולהתפתח במנוחה ולהתפנק כאות נפשו. אך הוא בחר בגיל צעיר ביותר, לרדת אל העם. מצפוננו מתעורר ומתקומם כנגד רשעותו של המצרי המכה באכזריות בן אדם כמוותו, חוש הצדק מתעורר בו, ומתוקף מקומו בבית המלוכה דן אותו למות. משנודע לו שהמוכה הינו בן לבית ישראל, משה מתבונן גם במצבם של אחיו תחת שלטון פרעה המלך, ורואה בסבלותם. מן הסתם הוא הרזה כיצד להקל מעליהם את סבלם. בהמשך פוגש משה שני ישראלים רבים והאחד מכה את רעהו ושוב מתעוררת בו מידת החסד והצדק ופורצת גערתו "רשע למה תכה רעך?! משה מבין כי קיימת בעיה חברתית בקהילת בני ישראל, הבאה לידי ביטוי חריף בתגובת המכה באומרו "הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי וכו'? עוד הוא מבין כי מלשינים ומוסרים מצויים בקהילה ומסקנתו היא שלא יצליח להשפיע בבית המלוכה לטובה, כיון שנטל לעצמו סמכות שלא קיבל ועתה הוא נמצא בסכנה. בלית ברירה הוא מוותר על הבית ונמלט למדבר ולמדן, כבחור צעיר (הרמב"ן מעריך שהיה בן 12 או קרוב יותר ל-18 שנים) לארץ לא נודעת. תכונות הצדק והחסד מלוות אותו בבריחתו.

כך הוא מגיע לבאר במדין בחור זך, בודד ואנונימי ופוגש את בנות יתרו ליד הבאר, מכינות מים בשוקת להשקות צאנו. רועים בריונים מגרשים את הבנות שדלו את המים לשוקת ועומדים להשקות את הצאן שלהם. משה מתקומם מול העוול הזה ואינו יכול לעמוד מן הצד, הוא גובר על הבריונים ועוזר לבנות להשקות את צאנן. גם כאן מתעוררת מידת הצדק והחסד לסייע לזולת בעת צרתו, וכאן הוא פוגש את יתרו שאף הוא נוהג במידת החסד ומכניס את משה לביתו. כנראה שיש ביתרו ממידת הכנסת אורחים של אברהם אבינו, מאבותיו של משה. זה אכן מתאים למידותיו של משה.

בהמשך אנו מוצאים את משה רועה צאן, המטפל באהבה ובמסירות בכבשים, לומד דרכי הנהגה, במשך עשרות שנים, ובגיל 80 בערך מתגלה אליו ה' בסנה, ומטיל עליו שליחות להוציא את ישראל ממצרים. משה מסרב, ומקטין את עצמו "מי אני וכו'", מתוך מידת הענוה. ה' משדל אותו שבכל אופן יקבל עליו את השליחות, באשר אין מתאים ממנו לאחד שגילה תכונות של מנהיגות, ואופי של איש צדק וחסד וענוה גדולה. מכאן ואילך עלה משה לדרגת נביא שה' עימו, והוא מקבל על עצמו את השליחות של "שלח את עמי". אל נשכח את הרגישות שהיתה לו ביחס לאהרן אחיו הגדול, שדאג מאד לכבודו, וחו' שלא יפגע - תכונה נפלאה בין אדם לחברו! ואכן משה מתגלה כמנהיג בעומדו לפני פרעה ומדבר עימו בתקיפות כשליח האומה הישראלית, ושליח ה'. משה ידע גם לשמור על תכונותיו במשך הנהגתו את ישראל במדבר. עם כל חכמתו ומנהיגותו ידע והסכים לקבל את עצת יתרו, ביחס למערכת המשפט. שוב הוכיח את ענוותו הגדולה, שהביאה ברכה לעם ישראל. לא כל מנהיג ומושל מוכן לקבל עצות, מה עוד חכם ונביא גדול כמשה!

הנה כי כן מנהיגות בישראל נמדדת לפי מה שהתורה מדריכה אותנו באמצעות משה רבנו. המנהיג חייב להיות בעל חוש צדק וחסד, ואוהב את הבריות בחיי היום יום שלו, מסוגל להנהיג באהבה וברחמנות, מסוגל לקבל עצות, ולהתנהג בענוה יתרה, ובסבלנות אין קץ, לצד הביטחון בהנהגה. בעל תבונה להשליט משמעת חוק וסדר. ועל הכל דבק בתורה ובאמונה ובהדרכה המוסרית שלה.

הרב גדעון פול, רב אלון שבות

העלון מוקדש לזכר ולע"נ ישראל בן מנחם מנדלובסקי ז"ל, נפטר ב-ט' בשבט תשמ"ז. יהי זכרו ברוך!	העלון מוקדש לזכר ולע"נ נתן נטע ב"ר יעקב יצחק גרינברג ז"ל, נפטר ב-כ"א בטבת תשכ"ז. יהי זכרו ברוך!
העלון מוקדש לזכר ולע"נ חנה פרגר ז"ל, נפטרה ב-כ"ה בטבת תשע"ט. יהי זכרה ברוך!	העלון מוקדש לזכר ולע"נ גב' נחמה פרידלנדר ע"ה בת פנחס ז"ל, נפטרה ב-כ"ב בטבת. יהי זכרה ברוך!

קידום העסק

NETWORK LIKE VIRAL CHAT TWEET VIDEO PODCAST SHARE INTERNET FOLLOW

חבילת פרסום ושיווק משולבת

בניית אתר אינטרנט, בניית דף פייסבוק עסקי, קידום אורגני וממומן בגוגל, קידום ממומן בפייסבוק, פרסום ומודעות בעלון. ניתן להזמין חלק מהחבילה

התקשרו לקבלת הצעה משתלמת

שלומי: 054-6695400
054-4567571

חגואל שפיצברג
פתרונות מיתוג, שיווק ופרסום

ענג שבת

אימונים אישיים

כושר גופני, TRX, אגרוף, קרב מגע והגנה עצמית

האימונים מתבצעים בקירבת בית הלקוח בכל גוש דן

להנלה שלומי חגואל חגורה שחורה - דאן 3 לחימה משולבת (MMA)

לשאלות ותאום אימון: 054-6695400

חבילת אימונים 4 ₪400
אימון יחיד ₪150

המומחים לאיטום ושיפוץ בניינים

איטום וצביעת קירות חיצוניים, טיח, תפרים, סדקים. איטום גגות והתקנת מרזבים.

עבודה ללא פיגומים (סנפלינג)

052-4012533 עבודה מקצועית ויסודית כולל אחריות מלאה

דיני השבוע ומנהיגו יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל לעילוי נשמת

שבת פרשת שמות
הפטרה: האשכנזים: "הבאים ישרש יעקב" (ישעיהו כז, ו).
הספרדים: "דברי ירמיהו" (ירמיהו א, א), לפי הרמב"ם: "ויהי דבר ה' אלי" (יחזקאל טז, א)

שבת מברכינן: מברכים החדוש: שבת ראש חודש שבת ביום החמישי הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.
המולד: יום רביעי שעה 5, 35 דקות ו-3 חלקים.
אין אומרים אב הרחמים ואין מזכירים נשמות. במנחה אומרים "צדקתך".

יום רביעי: במנחה אומרים יום כיפור קטן ואין אומרים תחנון.
יום חמישי – ראש חודש – יעלה ויבוא, הלל, תפילת מוסף.

הפסק בהלל
אסור להפסיק בדיבור בכל ההלל – אפילו לא בין הפרקים (שולחן ערוך תכב, ב). לעונת אמן ובודאי אמן יא שמיה רבא – מותר.

המאחר לבית הכנסת בהלל
המאחר לבית הכנסת והציבור עומדים בהלל, יאמר אותו תחילה ואח"כ יתפלל (משנה ברורה תכב, טז). כל זה בתנאי שאמר קודם ברכות התורה, ובתנאי שנותר זמן לקריאת שמע ותפילת שמונה עשרה. העומד בפסוקי דמורה והגיעו ציבור להלל – יפסיק, ויאמר עם הציבור, אבל בלא ברכה (שם במשנה ברורה). המאחר ואמר הלל עם הציבור, ואחר כך נדמון לו מניין שבו התפלל, רשאי לומר שוב הלל בלא ברכה.

תפילת מוסף

בטרם עומדים למוסף, מיד בתום אמירת חצי קדיש, חולצים את התפילין (שולחן ערוך תכג, ד ומשנה ברורה כה, נט). יש דעה במשנה ברורה (תכג, י ושער הצינן) שאמרו לחלוץ התפילין במהלך ובא לצינן, לפני 'יהי רצון שנשמור חוקיך...' – שלא להפסיק בין קדיש לתפילה. מכל מקום ראוי, נאמר במשנה ברורה (סו, לה) שהש"ץ יסמן לקהל להתחיל בתפילת מוסף כולם יחד איתו.

השוכח יעלה ויבוא בשחרית: **אם עדיין לא הזכיר את שם ה' בברכת 'המחזיר שכינתו לצינן', חוזר ואומר 'יעלה ויבוא'.** אם הזכיר שם ה', מסיים 'למדין חוקיך', וחוזר ואומר 'יעלה ויבוא'... 'תחזינה'... (משנה ברורה תכב, ה, וביאור הלכה קיד). הנזכר אחרי שהתחיל 'מודים', כל עוד לא סיים תפילתו חוזר ל'רצה' ואומר 'יעלה ויבוא' וממשיך כסדר התפילה עד גמירא. נזכר אחרי הפסוק 'היו לרצון' (השני – לפני 'עושה שלום'), חוזר לתחילת שמונה-עשרה. ואינו צריך לחזור 'ה' שפתי תפתח' (שולחן ערוך תכב, א ומשנה ברורה: עשרי תשובה שם, ד כפי החיים טו).

שליח ציבור ששכח לומר בתפילת לחש 'יעלה ויבוא', כל עוד לא סיים חזרת הש"ץ דינו כדיון היחיד ששכח וחוזר כאמור לעיל. אך אם סיים תפילת הלחש – יכול לכוון לצאת ידי השלמה בחזרת הש"ץ (ולא צריך לחזור על תפילת לחש), אם בחזרת הש"ץ שחש ניהג בתפילת לחש, אבל אם נזכר לאחר סיום החזרה – מפני טורח הציבור שוב אינו חוזר מראש התפילה (שולחן ערוך קכו, ג ומשנה ברורה תכב, א), אלא סומך על תפילת מוסף שעתיד להתפלל.

יעלה ויבוא בברכת המזון
שכח לומר 'יעלה ויבוא' – אם עדיין לא אמר שם ה' בברכת בונה ירושלים, חוזר ל'יעלה ויבוא' ובנה ירושלים; ואם כבר סיים את הברכה, אך לא פתח עדיין בברכה שלאחריה ב'ברוך', אומר ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר נתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזכרון', וממשיך בברכה שלאחריה.

שבת פרשת וארא
הפטרה: "כזה אמר ה'" (יחזקאל כח, כה).
זמן קידוש לבנה: מליל מוצאי שבת קודש ד' בשבט עד ליל חמישי ט"ו בשבט.

קידוש / ברכת הלבנה
כשמברך הברכה אינו פונה אל הלבנה, אלא פניו לכיוון שמתפללים ונותן בה ומברך, וכתב המגן אברהם (שם ס"ק ח), כי יסתכל בה רק פעם אחת ואח"כ אסור להסתכל בלבנה. 'קידוש לבנה' בלשון קהילות האשכנזים, ואילו בקהילות הספרדים 'ברכת הלבנה'. המקור לקידוש לבנה הוא במסכת סופרים פרק כ', והברכה הוא בסנהדרין מ"ב ע"א.
הירח במהלכו, שלא כשמש, הוא גדל והולך או מתמעט והולך

מלילה ללילה עד שהוא נעלם כליל. הופעתו של הירח מחדש לאחר היעלמותו נקרא בשם 'חידוש הלבנה'. על כן נאמר בשולחן ערוך (אורח חיים ס"ז תכו סעיף א'): "הרואה לבנה בחידושה מברך 'אשר במאמרו ברא שחקים' וכו'".
בגמרא אמרו (סנהדרין מב, א): "כל המברך על החדוש בזמנו – כאילו מקבל פני שכינה".

זמן הברכה
לדעת הרבה ראשונים, זמן ברכת הלבנה מתחיל מהיום הראשון לראייתה, וככל שיקדים לברך מוטב (רמב"ם ברכות י, יז, רא"ש ועוד). מנהג ספרדים וחסידים, שלא לברך לפני שבעה ימים לחודש (שו"ע תכז, ד). ומנהג אשכנז שמברכים אחר שלושה ימים (ב"ח, מ"ב תכו, כ). אלא שבפועל נוהגים לומר את ברכת הלבנה במוצאי שבת, כדי לאומרה בשמחה ובבגדים נאים. למעשה, למנהג אשכנז ומורקו, מברכים על הלבנה במוצאי שבת שלאחר עבור שלושה ימים שלמים מעת המולד. ולמנהג ספרדים וחסידים, מברכים על הלבנה במוצאי שבת שחל אחר יום השביעי לחודש. אם לא עברו 7 ימים מלאים מהמולד, יש אומרים לדחות את הברכה ללילה הבא או למוצאי שבת הבא, אם עדיין לא אמצע החודש (רש"ש, הגר"ז, כה"ח תכו, סא). ויש שקבעו שאפשר לומר את ברכת הלבנה עם חל מוצאי שבת בשביעי לחודש, נכון שכולם יאמרו את ברכת הלבנה, שכך היא דעת רוב הפוסקים. (בבית יוסף ושו"ע תכו, ד, ב"ח ומשנה ברורה שם, כה"ח סא).

ברכת שלום עליכם
מכיוון שזה עתה אמרנו "תפול עליהם אימתה ופחד", אנו מסבירים לעומדים לצידנו שהכוונה לא הייתה אליהם, חלילה, באמצעות ברכת שלום.

לשון מסכת סופרים שם הל' ב': "ויאמר לחבירו ג' פעמים שלום וילך לביתו בלב טוב". הטור בסימן תכ"ו מעתיק את המסכת סופרים "ואומר לחבירו ג' שלום עליך". ראה הפרישה והרמ"א, ובכף החיים מביא מספר מבו"ש דף ס"א דאחר ברכת הלבנה צ"ל ג' שלום עליכם כי מציאות קטרוג הראשון היה של לבנה באומרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד ולזה אנו אומרים אחר ברכת הלבנה שלום עליכם שלא יהיה עוד קטרוג אלא שלום. בפירוש עיון תפלה כתב וז"ל: אמרו הקדמונים (הובא בפירוש עץ חיים בסדורי התימנים לפני ברכת הלבנה) שכל מי שקדש את הלבנה משעה שקדשה יד ידאג באותו חדש מן הפורענות ומובטח לו שלא יגזרו עליו מיתה משונה באותו חדש, וסימן לדבר וירחך לא יאסף, ולפי דעותי מזה יצא המנהג שאחר קדוש הלבנה אומר איש לרעהו שלום עליכם, או כמו שמביאים בתנאי רבתי בטור, שלום עליך בלשון יחיד, כלומר אחרי אשר קדשת את החדש והכלתו בטוח אתה שמהיום יהיה שלום עליך ולא תירא מפחד רעה.

אומרים בלשון רבים שלום עליכם שכיון שלכתחלה צריך לברך קידוש לבנה בציבור היה המנהג לומר יחד כל הציבור שלום עליכם וביחד ענו כולם שלום עליכם. בזמננו נשאר כבר המנהג כשאומרה לאדם יחיד: קהילות הספרדים אומרים זאת שלוש פעמים לכלל הציבור, ללא ענייה.

הסיבה שמשביחן "עליכם שלום" לכאורה הוא ע"פ הגמ' שאם חבירו נתן לו שלום ולא החזיר נקרא גזלן שנאמר ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם. (ברכות ו' סוף ע"ב). אומר לחבירו שלום עליכם וחברו משיב: עליכם שלום (ולא השלום חלילה).

"אף על פי שמונא בחייהו בשמותם חזו ומנאן במיתתן להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם שנאמר (ישעיה ח) 'המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא' (ש"מ)".

"ומתא יראתא שמי" (מיכה ו, ט) רש"י: "מכאן שכל מי שאומר בכל יום מקרא המתחיל ומסיים כמו שמתחיל ומסיים שמו התורה מצילתו מגיהנום".

בכף החיים (או"ח, סו"ס קכ"ב) כתב: "טוב לאמר פסוק אחד מן התורה או מן הנביאים או מכתובים קודם יהיו לרצון המתחיל בשמו וסיים בשמו". וכן מצינו בערוך השולחן (ס"ק קכב, ח) "... ועוד נוהגים לומר פסוק המתחיל באות של שמו ומסיים באות של שמו".

זוית הלכתית בפרשת השבוע הרב ברוך אפרתי

יו"ר איגוד הרבנים הציננים 'דרך אמונה', רב קהילה באפרת

בין פרעה לג'ון לוק
יש להניח שפרעה היה אדם אינטליגנטי ממדרגה ראשונה. הוא קיבל חינוך של מלך מאביו ואמו, השתלם במקצוע ניהול הממלכה ברמה הפוליטית והערכית, ואכן עמד בהצלחה בראש אימפריה אדירת ממדים למשך שנים רבות.

לפיכך, יש להניח שפרעה הגיע בחכמתו להנחת היסוד הפשוטה של הפילוסוף המדיני ג' לוק – ממלכה אינה יכולה להתבסס לאורך שנים על יסוד של עבדות והשפלת מעמד הפועלים.

אמנם לוק מאוחר לפרעה באלפי שנים, אך יש להניח שסברתו של לוק היתה קמאית בעולם המלכים אשר הכירו היטב את התנהלות ההמונים והממלכות.

העקרון הוא הגיוני ובסיסי – ממלכה חייבת לתת זכויות יסוד לכל העם, אחרת בסופו של יום, יגיע משבר גדול, משבר אשר יפיל את המשטר אימפריית קרטו בשל חוסר הסולידריות בקרב האזרחים ותחושת הכעס שלהם על חוסר השוויון מצד המעמד השליט. גם אם מלחמה הכריעה את הכף, הרי זה בשל חוסר עמוד השדרה הפנימי של העם, חוסר המוטיבציה להלחם עבור המעמד השליט הרודה בחלשים.

על כן, תמיה כיצד פרעה אינו מבחין בקריסת מצרים המתחוללת לנגד עיניו. הקב"ה מחולל מכות אדירות במצרים, מעמד הפועלים מפסיק לעבוד, והמלך עומד בזוי לנגד עמו.

מה עמד בבסיס הסירוב של פרעה לשלח את ישראל לשלושה ימים בלבד? ודאי, ד' הקשה את ליבו, כתיאור התורה"ק. אך מהו האופן בו ד' הקשה את ליבו?

יתכן שמדובר בנס בדרך הטבע, בדרך היצר הרע. לפעמים מלכים ומעמד הביניים מתאבנים. שנים של התעלמות ממעמד הפועלים וחוסר הכרה בו גורמים את אט לאיבוד היכולת להשתנות לטובה. האדם מאבד יכולת את הבחירה בטוב, הוא פשוט "שוכח את יוסף" את נקודת הרוח.

בחירת פרעה להיות רשע וטאטום לצרכי האחרים, היא זו שנטלה ממנו את הבחירה החופשית שלו לצאת ממעגל הגאווה, היא נטלה את האפשרות לשנות כיוון ולקבל את דבר מלכו של עולם "שלח את עמי ויעבדוני במדבר". הוא בחר באטימות הלב במשך שנים, וד' לא נגע זאת בעדו. פרעה כבל עצמו באיזיקי הטומאה וחוסר הרחמים – 'לי יאורי ואני עשיתיני'. הלא פרעה יכל במחוי יד להסיר מעל מדינתו את קללת ד'. הוא היה צריך רק לשלח את עם ישראל ממצרים, דהיינו להכיר בכך שיש מוסר בעולם הזה העומד ביסוד החומריות.

אך לשם כך, פרעה היה צריך להכיר קודם בעובדה שהוא עצמו אינו כל יחול. הוא היה צריך להיות בעל ענווה וגם בעל לב טוב לנתיניו, ענווה כלפי שמיא ולב טוב כלפי ארעה. הוא היה צריך להאמין שיש לעולם בורא, מגמה, סטנדרטים מוסריים העומדים מעל העושר והכבוד. וכנגזרת מכך שכל אדם נברא בצלם ויש לכבדו.

פרעה חלה במחלת המלכים והמעמד השליט. הוא חלה בחולי הגאווה, ואיבד את יסוד ההכרה בצלם האלהים שבאדם החלש, בעל המעמד השפל יותר. מסתבר שכאשר אתה שוקע בגאווה וכפירה, אט אט אתה נהיה חומרני, הנך מתעוור ואף שוכח את הדרך היעילה לנהל ממלכה.

ומשאין ענווה והכרה, אין גם בחירה חופשית אמיתית. ללא הכרה בהיות העבד בעל צלם אלהים אין לו את היכולת לשחרר את עבדיו. המכות החיצוניות שהכה ד' במצרים שברו את הממלכה, אשר הרקב העורכי והאמוני כבר אכל את יסודותיה.

אך זאת נזכרה מצרים אינה לבד. כל חברה – כולל האומה האלהית – עלולה ליפול לבור העיוורון, עלולה לתבוע בגאווה ובחוסר תשומת לב כלפי המעמד החלש העמל בניגע כפיו ללחם, וכפלי הפוטנציאל האלוקי שבו.

תחילת קריסה לאומית תמיד נעוצה בכפירה במוסר ובד' נותן המוסר, בגאווה ובהתעלמות מן החלשים. לא בחוסר בטחון צבאי, לא בחוסר כלכלי, אלא זיווקר בפינון בעמוד השדרה של המוסר האלוקי המאגד באמת את החברה – וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים!

הדברים נכונים כפליים בעם ישראל, אשר בניגוד לעמים אחרים (מתוקנים), יסוד זהות שלו אינו רק חברה אזרחית מוסרית. אלא חיי קודש עליונים, תורה, נבואה ומקדש. לאלה נשואות ענינו. הדרך להרים נישאים אלו היא בעמל לימודי, ביישור המידות, ובענווה ורחמים כלפי הסובבים אותו. כל זמאנו מקופל במצוות עשה של זכרון יציאת מצרים בכל יום.

תורת המשא ומתן עו"ד דוד שפירא

מחבר הספר תורת המשא ומתן

במו"מ, לא חייבים לוותר על עקרונות
לאחר שמשה ראה את "הסנה בער באש והסנה איננו אכל" התפתח משא ומתן של ממש בין ד' לבין משה אודות הדרשה שמשה יקבל עליו את התפקיד של המנהיג שיוציא את בני ישראל ממצרים. 5 פעמים ד' דרש שמשה יקבל את התפקיד ו 5 פעמים משה סירב. לאחר מו"מ ממושך זה, ד' הציע פשרה אשר בסופו של דבר, כעבור 5 פרקים, התקבלה ע"י משה.

המו"מ התחיל בדרישה ברורה וחדה של "לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים". ככל שמשה העלה טענות כנגד יכולתו להצליח, ד' הגיב ונתן למשה כלים להתמודד עם המשימה. ובכל זאת, לאחר שקיבל תשובות לכל הטענות וחששות שלו, משה עדיין לא היה מוכן לקבל את התפקיד. מצד שני כבר לא נשארו לו טיעונים משכנעים שהוא לא האיש שיצליח במשימה.

בלית ברירה, משה ענה במילים: "בי אדני שלח נא ביד תשלח". פרשני המקרא הציעו מספר פירושים לביטוי "שלח נא ביד תשלח"? מספר רב של פרשנים (כמו הרשב"ם והרמב"ן) הסבירו כי משה פשוט סירב. פרשנים כמו רש"י ואבן עזרא סוברים כי משה סירב אבל הציע במקומו את אחיו אהרן. לפי רש"י הירש, משה סירב אבל המשיך לנסות לשכנע את ד' כי הוא לא מתאים לתפקיד: "אינני ראוי, ואף לא חכם או זריו, במידה מספקת; אינני האיש הנכון לשליחות זו. בסופו של דבר, ודאי שתיעשה השליחות; אך אם אטול אותה על שכמי, היא תיכשל כבר בתחילתה..."

בין אם משה סירב לגמרי או סירב והמשיך לנסות לשכנע את ד', אחרי כל השלבים האלו ד' -- ולא משה -- הציע הצעת פשרה. משה ואהרן ישתפו פעולה ויבצעו את המשימה ביחד. להצעה זו משה לא הגיב אלא חזר ליתרו וביקש רשות לחזור למצרים.

בהמשך הסיפור משה ניסה מספר פעמים להימנע מביצוע התפקיד אבל בסופו של דבר 'שותפות' משה ואהרן יצאה לפועל. בפרק ו' (פרשת וארא), משה ניסה פעמיים לברוח מהתפקיד ואמר "הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים". ושוב לקראת סוף הפרק " ויאמר משה לפני יקוק הן אני ערל שפתיים ואיך ישמע אלי פרעה". רק בפרק ז' משה סוף סוף מסכים לשיתוף הפעולה עם אהרן: "אתה תדבר את כל אשר אצוץ ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארצו... ויעש משה ואהרן כאשר צוה יקוק אתם כן עשו".

רש"י הירש למד מסירובו של משה מסקנות חשובות לגבי נבואה ביהדות: "חוגים מסוימים נוטים לראות את נבואתם של נביאי ה', אשר על שליחותם נשענת כל היהדות; כתופעה הקשורה במצב של ערעור רגשות עזה [אקסטזיס], התלהבות עליונות, ושקיעה בדמיונות קוסמיים; בו מאבד האדם את רצונו העצמי, והוא רואה, שומע, מדבר, ועושה בדברים, אשר לאחר מכן לא יידע מהם כלל. כאן אנתון רואים את ההפך הגמור: משה שומר לא רק על הכרה מלאה, אלא גם על כהירצון מלא ועצמאי, בו הוא משתמש; וברגע האחרון הוא אף מביע בקשת סירוב. יש כאן עדות על חירותה המוחלטת של הכרת, אופן חשיבתו, שיפוטו, והכרעותיו..."

עולה מפה, שהמשא ומתן המתמשך של משה היה מובן ומקובל אפילו על הקב"ה. לא רק זאת אלא שבסופו של דבר, ד' אף הסכים להתאים את התפקיד לאור טיעונו ויכולת השכנוע של משה. מכך, ניתן לומר כי מי שמנהל משא ומתן צריך לעמוד על עקרונותיו, אפילו מול בורא עולם.